

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління інноваціями» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО ОКР «бакалавр» напряму підготовки «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління інноваційною діяльністю підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна обов'язкова професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами «Менеджмент», «Організація та планування діяльності підприємства», «Потенціал і розвиток підприємства», а також є базою для вивчення дисциплін «Управління безпекою підприємства», «Управління проектами».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи спеціальних знань з питань управління інноваціями, забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Управління інноваціями» є: надання здобувачам вищої освіти ясного і чіткого уявлення про теоретичні та методологічні основи забезпечення ефективної діяльності організації в динамічних умовах сучасного конкурентного середовища; здійснення стратегічного аналізу умов діяльності організації та стану її стратегічного потенціалу; ознайомлення з існуючими варіантами ділових стратегій організації в залежності від її стану та умов галузевого і конкурентного середовища; формування організаційної культури підприємства, придатну для реалізації стратегії; основи управління реалізацією стратегії підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на систему інноваційного менеджменту;
- економічних і правових засад діяльності органів, що здійснюють управління нововведеннями;
- сутності системи інноваційного менеджменту, його місце в загальній системі управління підприємством;
- ролі соціально-психологічного фактору у розвитку НТП;
- основ формування державної інноваційної політики.

вміння:

- проводити аналіз інноваційної діяльності підприємства;
- впроваджувати світовий досвід управління нововведеннями в практику управління українськими підприємствами;
- здійснювати оцінку інноваційного потенціалу підприємства та ефективності інноваційної діяльності.

способи мислення:

- формування суджень – форми відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері інноваційних бізнес-процесів;

- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері інноваційного менеджменту, доведення її або заперечення;

- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень;

- словесно-логічне мислення – дає змогу виявляти загальні закономірності природи й суспільства, на рівні найвищих узагальнень розв'язувати завдання, будувати наукові теорії і гіпотези;

- критичне – наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень, якому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення;

- творче – мислення, результатом якого є відкриття принципово нового чи удосконаленого вирішення того чи іншого завдання.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- формування фахівця, що володітиме аналітичними вміннями управління інноваційною діяльністю з метою здійснення ефективного процесу прийняття управлінських рішень з урахуванням знань основ теорії і практики інноваційного менеджменту;

- формування фахівця з раціональним економічним мисленням;

- формування творчої, духовно-багатої особистості, з національною свідомістю, патріотичними почуттями.

- формування фахівця зі здатністю використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем, організувати, реалізувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- формування фахівця зі здатністю застосовувати одержані знання з різних предметних сфер спеціальності для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;

- формування фахівця зі здатністю виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу.

морально-етичні цінності:

- сформулювати уявлення про моральні цінності людини;

- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 години / 7 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Інноваційний менеджмент – його сутність і теоретичні основи

Сутність і завдання інноваційного менеджменту. Еволюція теоретичних засад інноваційного менеджменту. Класифікація інновацій. Життєвий цикл інновацій. Інновації, розвиток конкуренції та економічне зростання.

Сутність поняття «інновація». Особливості прийняття рішень в управлінні інноваціями. Інновації в теоріях економічного розвитку. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції. Сфера інноваційної діяльності. Основні чинники, що впливають на інноваційну діяльність. Поняття інноваційної інфраструктури та її склад. Притаманні властивості інноваційної інфраструктури.

Тема 2. Державна підтримка інноваційної діяльності

Роль держави у здійсненні інноваційної діяльності суб'єктами ринку. Держава як головний суб'єкт управління інноваційною діяльністю. Особливості підтримки інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.

Інновації як фактор економічного зростання. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України. Ринкові механізми у галузі наукової та науково-технічної діяльності.

Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності. Вплив державних, приватних і громадських структур. Національна інноваційна система.

Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні, особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.

Тема 3. Функції і об'єкти інноваційного менеджменту

Учасники і етапи управління інноваційною діяльністю. Функції і завдання інноваційного менеджменту.

Сутність понять «інноваційний процес» і «інноваційна діяльність». Особливості фундаментальної наукової діяльності, прикладних науково-дослідних розробок, проектно-конструкторських і науково-технічних робіт, виробничої інноваційної діяльності. Оцінка факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на інноваційну діяльність організації. Учасники інноваційної діяльності. Завдання управління інноваційною діяльністю. Технологія управління інноваціями. Сфера інноваційної діяльності. Ринковий механізм (ринок новацій, ринок інвестицій, ринок чистої конкуренції нововведень) та інфраструктура інноваційної діяльності.

Тема 4. Технологія, методи і прийоми інноваційного менеджменту

Джерела інноваційних можливостей та особливості прийняття рішень в інноваційному менеджменті. Особливості прийняття рішень в інноваційному менеджменті. Методи прогнозування і генерування інноваційних ідей. Методологія створення продуктивних інновацій. Методологічні підходи до створення процесних інновацій. Технологія НДДКР. Сутність, етапи, технологія науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Стадії розроблення конструкторської документації та етапи виконання робіт. Організація проектування інновації. Організаційна підготовка виробництва інноваційних продуктів. Методи розрахунку бюджету науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Собівартість науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Тема 5. Організаційні форми інноваційної діяльності

Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва

Принципи організації інноваційних процесів за циклом «дослідження - виробництво - дифузія - комерціалізація». Види наукових, проектних та інноваційних організацій. Роль академічного та освітянського секторів. Зміст понять «технопарк», «технополіси», «інкубатор інновацій».

Організація виконання НДДКР і інформаційне забезпечення інноваційних процесів. Організація впровадження й трансферту наукових інновацій. Малий інноваційний бізнес, життєвий цикл і тенденції розвитку. Особливості менеджменту в наукових організаціях і малих інноваційних підприємствах.

Інноваційні венчурні фонди. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.

Науково-технічне співробітництво. Форми інтеграції науки і виробництва. Конкуренція та кооперація в галузі сучасних інноваційних технологій. Види виробничої та технологічної - кооперації.

Тема 6. Стратегічний аспект управління інноваційним розвитком

Розроблення інноваційної стратегії. Формування інноваційної політики організації. Взаємообумовленість інноваційної стратегії та інноваційної політики організації

Стратегічне управління інноваційним розвитком організації. Стратегія нововведень і їхня класифікація. Взаємозумовленість інноваційної політики та стратегії нововведень організації. Особливості розроблення, впровадження та реалізації стратегії нововведень.

Планування інноваційної діяльності. Продуктово-тематичне, техніко-економічне, оперативно-календарне планування інновацій.

Вплив структури управління на інноваційні можливості організації. Узгодження організаційної структури управління із стратегією нововведень.

Мотиваційний механізм інноваційної діяльності. Форми та методи стимулювання інноваційної діяльності. Організаційно-економічні форми стимулювання інноваційної активності працівників.

Тема 7. Планування інноваційної діяльності

Продуктово-тематичне планування інновацій. Планування програм і заходів оновлення продукції. Планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Техніко-економічне планування інноваційної діяльності

Сутність планування інновацій. Система внутрішньо фірмового планування інновацій. Види планування інновацій на підприємстві. Процеси внутрішньо фірмового планування інновацій. Методи внутрішньо фірмового планування інновацій. Прогнозування забезпечення інновацій. Прогнозування соціальних та екологічних ефектів і наслідків інновацій. Роль малого бізнесу як «пілотного виробництва в інноваційному менеджменті».

Тема 8. Вибір організаційних форм управління інноваційною діяльністю

Вплив структури організації на її інноваційні можливості. Інноваційні стратегії та організаційні форми реалізації інновацій. Організаційні форми реалізації інновацій у межах захисної або традиційної стратегії.

Інноваційні підприємства та інфраструктура інноваційної діяльності. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Організаційні структури підтримання інноваційного підприємництва. Оперативне управління інноваційною діяльністю. Створення та використання різних організаційних форм проектного управління. Управління персоналом у процесі реалізації інноваційного проекту.

Тема 9. Управління персоналом в інноваційній організації

Особливості і принципи управління персоналом. Режими роботи в інноваційних наукових організаціях. Кадрове планування інноваційної організації. Оплата праці в інноваційній організації. Складові і принцип дії мотиваційного механізму інноваційної діяльності. Форми і методи стимулювання інноваційної діяльності. Стимулювання вищого менеджменту організації до інноваційної діяльності. Організаційно-економічні форми стимулювання інноваційне активної поведінки працівників.

Тема 10. Управління інноваційним проектом

Сутність, основні види інноваційних проектів і особливості управління ними. Життєвий цикл проекту. Управління реалізацією проекту. Контролювання і регулювання розвитку проекту. Організаційні форми управління проектом. Лінійно-програмна форма управління. Координаційне управління. Матрична форма управління.

Проектно-цільове управління. Формування проектної команди і управління її розвитком: головуєчий (менеджер проекту), генератор ідей, організатор, аналітик, комунікатор - добувач інформації, координатор команди, контролер-фінішер, оформлювач рішень. Порядок завершення проекту. Управління проектними ризиками.

Інноваційний проект: поняття та основні види. Життєвий цикл інноваційного проекту. Фінансування інноваційного проекту.

Управління реалізацією інноваційних проектів. Ресурсне забезпечення інноваційного проекту. Інформаційне забезпечення. Інвестиційне забезпечення.

Тема 11. Ефективність інноваційної діяльності підприємства

Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності. Ефективність витрат на інноваційну діяльність. Економічна ефективність впровадження нововведень. Оцінка технічного рівня виробництва і нововведень. Характеристика результатів інноваційної діяльності і вихід на ринок технологій.

Ефективність інноваційної діяльності. Характеристика результатів і ефективність витрат на інноваційну діяльність. Інноваційна діяльність як об'єкт інвестування.

Обґрунтування економічної ефективності інноваційного проекту. Критерії інвестиційної привабливості та оцінки інноваційних проектів. Методи оцінки інноваційних проектів. Аналіз інноваційних проектів в умовах невизначеності. Оцінка впливу невизначеності на ефективність інноваційного проекту. Врахування проектних ризиків в оцінці ефективності інноваційних проектів.

Тема 12. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері

Науково-технічні комунікації. Інформаційне суспільство й нова економіка. Інформаційні потреби основних учасників інноваційного процесу.

Характерні риси і ознаки інформаційного суспільства. Концепція «нової економіки». Порівняння «старої» й нової економіки. Проблеми інформаційного забезпечення інновацій

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент : [навч. посіб.] / И. Т. Балабанов. – Минск, 2010. – 303 с.
2. Василенко В.О., Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – К. : ЦУЛ, Фенікс, 2008. – 440 с.
3. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : [навч. посіб.] / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
4. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : [підруч.] / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД – Університетська книга, 2010. – 334 с.
5. Инновационный менеджмент : [учеб.] / Под ред. С. Д. Ильенковой. – М. : ЮНИТИ, 2007. – 306 с.
6. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : [навч. посібн.] / Н. В. Краснокутська – К. : КНЕУ, 2010. – 504 с.
7. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / П. П. Микитюк – Тернопіль: Економічна думка, 2011. – 295 с.
8. Стадник В.В. Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / В.В. Стадник, М.А. Йохна – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.
9. Инновационный менеджмент : [учеб. для вузов] / [Ильенкова С. Д. и др.] – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2007. – 327 с.

10. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент : [учеб. пособ. для вузов] / Ю. П. Морозов, А. И. Гаврилов, А. Г. Городнов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 471 с.
11. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика : [учеб.] / [Барютин Л. С. и др.; под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели]. – [2-е изд. перераб. и доп.]. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 518 с.

Допоміжна

1. Бойко-Бойчук Л. В. Поняття «соціальна інновація» : типи визначень, приклади застосування : [текст] / Л. В. Бойко-Бойчук // Наука та інновації, 2009. – Т.5. – № 3 – С. 94-99.
2. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку : [монограф.] / П. Т. Бубенко. – Х. : ХНАМГ, 2008. – 295 с.
3. Горемыкин В. А. Лизинг : [учеб.] / В. А. Горемыкин. изд. 2-е, испр. и дополн. / В. А. Горемыкин – М. : инф. изд. дом «Филинь», 2005. – 994 с.
4. Збаразька Л. О. Управління проектами : [навч. посіб.] / Л. О. Збаразька, В. С. Рижиков, І. Ю.Єрфорт, О. Ю. Єрфорт. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 168 с.
5. Инновационный менеджмент. В кн.: Менеджмент организации : [учеб. пособ.] / [под ред. З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина]. – М., 1995. – 152 с.
6. Кардаш В. Я. Товарна інноваційна політика : [підруч.] / В. Я. Кардаш, І. А. Павленко, О. К. Шафалюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 266 с.
7. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : [навч.-метод. посібн.] / І. А. Павленко, Н. П. Гончарова, Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 150 с.
8. Провайдинг інновацій : [підруч.] / [Денисенко М. П., Гречан А. П., Гаман М. В. та ін.; за ред. проф. Денисенка М. П.]. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 448 с.
9. Управление инновационным циклом : [текст] / [под ред. Алимова А. Н.]. – К: Наукова думка, 1993. – 190 с.
10. Уткин Э.А. Инновационный менеджмент : [науч.-практич. изд.] / Э. А. Уткин, Н. И. Морозова, Г. И. Морозова – М. : АКАЛИС, 1996. – 208 с.
11. Фахутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : [учеб. для вузов] / Р. А. Фахутдинов – М. : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез»», 1998. – 600 с.
12. Черваньов Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України : [текст] / Д. М. Черваньов, Л. І. Нейкова. – К.: Т-во «Знання», 1999. – 514 с.
13. Шаборкина Л. Управление проектами как элемент инновационного менеджмента : [текст] / Л. Шаборкина // М. : Российский экономический журнал. – 1996. – №1. – С. 27-39
14. Шалушкин Н. Н. Основы менеджмента и бизнеса : спецкурс для деловых людей : [текст] / Н. Н. Шалушкин – К. : МАУП, 1995. – 176 с.
15. Шегда А. В. Основы менеджмента : [учеб. пособ.] / А. В. Шегда. – К. : Знание, 1998 – 512 с.
16. Эванс Дж., Берман Б. Маркетинг: [сокр. пер. с англ.] / [автор предисловия и научный редактор Горячев А. А.]. – М.: Экономика, 1990. – 350 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.banker.com.ua> – Банківські новини
2. <http://www.business.ua> – журнал «Бизнес»
3. <http://www.expert.ua> – журнал «Експерт–Україна»
4. <http://www.dsnews.com.ua> – газета «Деловая Столица»
5. <http://www.kommersant.ua> – газета «Коммерсант–Україна»
6. <http://www.companion.ua> – журнал «Компаньон»
7. <http://www.kontrakty.com.ua> – газета «Контракты»

8. <http://www.investgazeta.net> – «Украинская инвестиционная газета»
9. <http://www.korrespondent.net> – Українська мережа новин «Korrespondent.net»
10. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12> – Офіційний сайт Верховної Ради України
11. <http://www.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Державного статистичного управління України
12. <http://www.biz-registr.com.ua/?ct=12> – Офіційний WWW-Регістр бізнес-сайтів України і зарубіжжя
13. <http://www.min.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету міністрів України
14. <http://www.zoda.gov.ua> – Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації
15. <http://www.zp.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Запорізького обласного управління статистики Корисні сайти з інноваційного менеджменту:
16. <http://www.sdip.gov.ua> – Сайт Державного департаменту інтелектуальної власності.
17. <http://www.dffd.gov.ua/> – Сайт Державного фонду фундаментальних досліджень.
18. <http://www.FreePatentsOnline.com> – Безкоштовний онлайнвий каталог патентів з можливістю пошуку.
19. <http://www.rupto.ru/> – Сайт Російського агентства патентів і товарних знаків
20. <http://www.cordis.lu/> – Сайт Європейської асоціації трансферу технологій, інновацій та промислової інформації.
21. <http://innopolis.info/> – Сайт, присвячений інноваціям та інвестиціям.
22. <http://www.in.gov.ua/> – Сайт Державного агентства України з інвестицій та інновацій.
23. <http://www.fasi.gov.ru> – Агенція по науці та інноваціях
24. <http://www.sib.inage.ru> – Мережева інформаційна база даних. Ринок інноваційних ресурсів.
25. <http://www.innovbusiness.ru> – Портал інформаційної підтримки інновацій
26. <http://www.fasie.ru> – Фонд сприяння малих форм підприємств науково-технічній сфері.
27. <http://www.technopark.al.ru> – Інформація щодо бізнес-інкубаторів та технопарків в Росії та за кордоном.